

УДК 347.628

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПРОЖИВАННЯ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ БЕЗ ШЛЮБУ

Круковес В.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджується українське законодавство та судова практика, а також наукові позиції вітчизняних та зарубіжних вчених щодо правильності використання термінології при розгляді справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. Особливої уваги автор приділяє судовим рішенням на предмет належного дотримання термінології, передбаченої Цивільним процесуальним кодексом України при розгляді справ даної категорії. Аналізуються пропозиції вітчизняних науковців щодо імплементації таких термінів як «фактичні шлюбні відносини» та «фактичний шлюб» у законодавство. Досліджується зарубіжна судова практика у використанні термінології при розгляді справ даної категорії та вирішується питання щодо доцільності запозичення іноземного досвіду у вітчизняне процесуальне законодавство. Автором розглядаються наслідки недотримання термінології, які мають значення для заявника та судової практики загалом та шляхи вирішення даного питання. Обґрунтовується власне бачення щодо доцільності заміни існуючого терміну, передбаченого п. 5 ч. 1 ст. 256 Цивільного процесуального Кодексу України на інший.

Ключові слова: фактичний шлюб, фактичні шлюбні відносини, конкубінат, проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу, позашлюбні відносини, сім'я, шлюб.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у вітчизняній судовій практиці можна спостерігати активне недотримання термінології, передбаченої Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК) при розгляді справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу. При чому спостерігається це явище вже починаючи від подання заяви і закінчуючи ухваленням відповідного рішення. Через недостатню обізнаність в нормах процесуального законодавства, все частіше громадяни застосовують в заявах «побутові» дефініції, такі як «цивільний шлюб», «фактичний шлюб», «фактичні шлюбні відносини», «громадянський шлюб» тощо, які жодним чином не містяться в законодавстві і навпаки мають зовсім протилежне значення. Проте, від правильності використання терміну залежить змістовне навантаження судового рішення, а отже і правові наслідки для учасників процесу. Нехтуючи юридичною термінологією суди ухвалюють неграмотні за містом рішення, що є наслідком руйнування усєї судової практики. Зазначене зумовлює необхідність наукового дослідження існуючої процесуальної термінології при розгляді справ, передбачених п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК, виокремлення наявних проблем в її використанні та доцільності заміни існуючого терміну на інший.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що стосовно терміну, який міг би слугувати для позначення такого союзу чоловіка та жінки немає єдності в науковців. Це питання в окремих наукових працях висвітлювалося такими вченими як: І.В. Жилінкова, З.В. Ромовська, С.Я. Фурса, М.В. Антокольська, М.М. Дякович, С.І. Реутов, А.Л. Григор'єва, А.П. Віхров, Л.П. Короткова, Ю.О. Пилипенко, А.О. Овчатова-Редько, І.Д. Дробінова, О.І. Войнаровська, І.В. Апопій, І.А. Косарева, І.П. Смілянець, Е.Н. Кімінчіжі та інші. Проте, наявні наукові дослідження були зроблені лише в контексті матеріального права та зводяться до єдиної ідеї імплементації в сімейне законодавство таких термінів як «фактичний шлюб» та «фактичні шлюбні відносини».

В процесуальному аспекті це питання не досліджувалося, що зумовлює підвищений інтерес до обраної тематики.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наукові дослідження щодо загальної характеристики такої форми співжиття чоловіка та жінки, особливо в майнових та немайнових аспектах наявні як серед вітчизняних, так і зарубіжних вчених і становлять підвищений інтерес в сімейному та цивільному праві. Проте, в процесуальному аспекті в контексті належного використання термінології при розгляді справ про встановлення факту проживання однією сім'єю без шлюбу було приділено незначну увагу через суперечливість судової практики, яка потребує ретельного та окремого дослідження. Тому, вирішено зробити комплексне дослідження присвячене правильному застосуванню термінології у справах про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу задля уникнення в подальшому неоднозначності в таких відносинах та запобігання зростання неправильної судової практики.

Мета статті. Метою є проаналізувати проблеми в застосуванні термінології, передбаченої п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК та наслідки її недотримання і запропонувати шляхи вирішення даного питання.

Виклад основного матеріалу. Найчастіше за все, в юридичному обігу використовуються такі дефініції для характеристики відносин між чоловіком та жінкою, які не перебувають між собою у шлюбі, але проживають однією сім'єю: «фактичний чоловік та дружина», «фактичний шлюб», «співжиття», «конкубінат», «неформальна сім'я», «паперове подружжя», «шлюб де-факто», «неформальна сім'я», «дикий шлюб» тощо. Серед пересічних громадян частіше вживаються такі назви як «цивільний шлюб» та «громадянський шлюб», які з'явилися внаслідок перекручування змісту таких відносин. Так, «громадянський шлюб», навпаки, означає шлюб, оформлений в органах державної влади, проте без участі церкви. До 1917 року обов'язковою умовою законності по-

дружнього союзу вважалася наявність церковного благословення, і тому закон захищав лише ті сімейні відносини між чоловіком і жінкою, які були освячені таїнством вінчання. З 1919 року законним почали визнавати шлюб, укладений в органах державної влади, а такий, що укладався за релігійним обрядом, більше не створював правових наслідків, і тому зареєстрований шлюб називався «громадянським». Очевидно, перекладаючи цю назву українською мовою, слід було б застосувати термін «цивільний», однак через неправильний переклад зазначеного поняття з російської виник новий вислів – «громадянський шлюб». Тому до 1917 року визнавали лише церковні подружні союзи, а громадянські були неприпустимими, то й згодом люди за звичкою вживали термін «громадянський», маючи на увазі проживання чоловіка та жінки однією сім'єю без реєстрації шлюбу.

На сьогодні значна кількість юристів користується достатньо звичними дефініціями як «фактичні шлюбні відносини» або «фактичний шлюб», а деякі вчені пропонують закріпити їх на законодавчому рівні, проте на нашу думку ці терміни є не зовсім вдалим для характеристики таких відносин між чоловіком та жінкою, а тому потребують окремого дослідження.

Назва «фактичні шлюбні відносини» була введена в юридичний обіг з прийняттям «Кодексу законів про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану УСРР» (Сімейний кодекс УСРР – далі Кодекс) в 1926 році. В ст.105-1 вперше для позначення осіб, які проживали однією сім'єю без реєстрації шлюбу було застосовано термін «фактические брачные отношения» [1, 23]. Це були особи, які «фактически состояли в брачных отношениях» на день 8 липня 1944 року і які могли оформити ці відносини шляхом реєстрації шлюбу в органах актів цивільного стану із вказівкою строку «фактической совместной жизни» [1, 23]. Необхідно зазначити, що до цього при обговоренні проекту Кодексу науковці та практики також застосовували цю назву [2, 433; 3, 488; 4, 454; 5, 235; 6, 213].

На сьогодні застосування цієї назви передбачено і в чинних Постановах Пленуму Верховного Суду України (далі – Постанова ВСУ) таких як: Постанова ВСУ № 11 «Про практику застосування судами законодавства під час розгляду справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» та Постанова ВСУ № 5 «Про судову практику у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення». Остання має застарілий характер (1995 рік) і застосовує термін «фактичні шлюбні відносини» через те, що на той час був чинним ЦПК 1963 року, який в п. 5 ст. 273 встановлював саме факт перебування у «фактичних шлюбних відносинах» [7], і який на нашу думку запозичив дану назву з радянських часів. Проте, ця Постанова є не актуальною на сьогодні, адже передбачає, що встановлення такого факту має місце, якщо такі відносини виникли до 8 липня 1944 року і тривали до смерті (пропажі без вісті на фронті) одного з подружжя, внаслідок чого шлюб не може бути зареєстровано в органах реєстрації актів громадського стану. В інших випадках заяви про встановлення факту перебування у фактичних шлюбних відносинах судовому розгляду не

підлягають. Тому говорити про правильність дотримання в ній термінології не є доцільним, адже вона потребує перегляду взагалі.

Щодо Постанови ВСУ № 11, то вважаємо, що при написанні застосовувалася термінологія, яка найчастіше за все на сьогодні застосовується юристами. Якщо проаналізувати судові рішення, які були ухвалені до 2007 року (до прийняття Постанови ВСУ № 11), то назва «фактичні шлюбні відносини» не застосовувалася, навпаки притримувалася термінологія передбачена чинною редакцією ст. 256 ЦПК, тому можна припустити, що введення такої назви у Постанову є початком злому судової практики. Постанова повинна містити відсилки на діюче законодавство, а ним такого терміну як «фактичні шлюбні відносини» не передбачено [8]. Отже, на сьогодні Постанови ВСУ діють, ЦПК застосовує зовсім інший термін, а суди застосовують відповідно різну термінологію, і як наслідок спостерігаємо неоднозначність судової практики.

Серед науковців домінує позиція, що термін «фактичний шлюб» логічно пов'язаний (або може бути пов'язаний) з іншими висловами, які також у деяких випадках можуть застосовуватися для характеристики відповідних відносин – «фактичне подружжя», «фактична сім'я» тощо. А.О. Овчатова-Редько зазначає, що більш виправданим здається використовувати вислів «фактичний шлюб», котрий є і достатньо стислим, і разом з тим, достатньо точно відображає сутність «фактичних шлюбних відносин», які, певною мірою, є антитезою відносин «юридичного» шлюбу [9]. І. Косарева пропонує застосовувати термін «фактичне співжиття» або «громадянський шлюб», що є рівнозначними [10]. Проте, при застосуванні цих назв виникає питання, чи дійсно вони характеризують проживання чоловіка та жінки однією сім'єю без реєстрації шлюбу.

Так, «фактичний» означає той, що стосується до факту, відповідає фактам [11]. В даному випадку такий союз не містить ознак шлюбу, і тому прирівнювати його до шлюбу та називати як «фактично шлюб» не слід, адже перш за все нівелюватиметься значення самого шлюбу. Ми також вважаємо, що такі поняття як «фактично» та «шлюб» не можуть бути разом, так як шлюб сам по собі це вже юридичний факт. Більше того, на практиці суди тлумачать таку назву та прирівнюють її саме до шлюбу. Так, заявник звернувся до суду із заявою, у якій просить встановити факт перебування його батьків у зареєстрованому шлюбі. Суд зазначив, що: «оскільки, заявник просить встановити факт перебування його батьків у фактичних шлюбних відносинах...» [12]. Тобто, суд прирівняв встановлення факту перебування у зареєстрованих шлюбних відносинах як фактичний шлюб, що з точки зору етимології вірно, а от з точки зору дотримання процесуальної термінології – не зовсім. В цьому випадку суд повинен був в резолютивній частині зазначити той факт, про який просив заявник і який передбачений ЦПК, тому що перебування у фактичних шлюбних відносинах законодавством не передбачено. Таке рішення в подальшому призведе до неправильного застосування термінології судами в аналогічних справах.

Іншим терміном, яким пропонується називати такий союз чоловіка та жінки є «співмеш-

канці», «співжиття» або «особи, які проживають спільним життям» як найбільш широкі за змістом поняття. З точки зору етимології «співжиття» означає «жити спільно з ким-небудь» [13], «жити разом з одночасно, жити спільно, жити як чоловік і жінка» [14]. І. Косарева вважає, що цей термін має явно виражений негативний відтінок та пропонує альтернативу у вигляді «особи, які перебувають у фактичному шлюбі» [10]. І. Жилінкова вважає, що термін «співжиття» та «cohabitation» (англ., походить від терміну «конкубінат») у сучасному суспільстві сприймається відверто негативно [15].

На нашу думку, поняття «співжиття» дійсно має негативний відтінок та сприймається як «вимушене» проживання разом. Академічний тлумачний словник трактує «співжиття» як «подружнє життя», «спільне існування» [11]. До того ж під це поняття підпадає і проживання наприклад матері та сина, двох сестер, двох братів тощо, адже вони так само є співмешканцями, ведуть спільне життя, проживають в одній квартирі, ведуть спільно господарство тощо.

Звертаючись до зарубіжного досвіду, то наприклад в англійській мові слово «cohabit» передбачає співжиття в шлюбі чи поза шлюбом [16]. Цей термін використовується майже у більшості країн англо-саксонської правової системи. В практиці англійських судів термін «cohabitation» термінологічно відрізняє просте співжиття від зареєстрованого шлюбу («marriage»). Найбільшого поширення в країнах загального права набув термін «common law marriage», який означає «незареєстрований шлюб», «цивільний шлюб» та увійшов у термінологічний обіг з Акту Лорда Хардка 1753 року [17].

Загалом в багатьох зарубіжних країнах застосовують такі терміни як: informal marriage (неформальний шлюб – Швейцарія, Шотландія), irregular marriage (неправильний шлюб – Шотландія), consensual marriage (узгоджений шлюб – Німеччина), unsolemnized marriage (несерйозний шлюб – Ірландія) and nonceremonial marriage (неофіційний шлюб – Ірландія), unmarried spouses (неодружене подружжя – Квебек), domestic partnership (домашнє партнерство – Австралія), common law marriage (неоформлений шлюб – Канада, США), cohabitation (Канада, США, Англія, Карибські острова, Нова Зеландія), caring relationship (дбайливі відносини-Тасманія), civil partners (для одностатевих пар – Швеція, Данія) тощо [18].

В країнах СНД, зокрема в ЦПК Республіки Молдови ст.281 передбачено встановлення судом «факту співжиття» [19]; статтею 364 ЦПК Республіки Білорусь передбачено встановлення «факту перебування у фактичних шлюбних відносинах» [20]. Це ж саме передбачено і ЦПК Азербайджанської Республіки, ЦПК Киргизької Республіки та ЦПК Республіки Узбекистан. Щодо інших країн СНД, то можна констатувати, що встановлення такого факту носить виключний або одиничний характер, деякі країни СНД взагалі виключають будь-яке встановлення цього факту вважаючи це неприпустимим, адже сімейний союз створюють особи, які перебувають у шлюбі між собою, а тому навіть допустити тривалі відносини чоловіка та жінки без шлюбу неможливо.

Ще одним терміном, яким позначають такі відносини між чоловіком та жінкою є «позашлюбні відносини» або «позашлюбне співжиття». З точки зору етимології воно означає те, що існує, відбувається поза шлюбом» [11], тому логічним є вважати такі відносини поза ним. Проте, з іншого боку така назва має відверто негативний відтінок асоціюючи із зрадою чоловіка своїй дружині, маючи позашлюбний зв'язок з іншою жінкою.

Назва, передбачена п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК не зовсім схвалюється науковцями та практикуючими юристами через свою надто довгу назву. На нашу думку, дана назва з однієї сторони характеризує правильно такий тривалий союз чоловіка та жінки, а з іншого боку може вносити деякі непорозуміння. Так, заявник може помилково подумати, що вказуючи в заяві дану назву таким чином він зможе встановити факт проживання однією сім'єю між своєю матір'ю, наприклад для отримання спадщини, зовсім не розуміючи, що для цього необхідно встановити зовсім інший факт – родинних відносин. Для прикладу: громадянин Б. звернувся до суду із заявою про встановлення факту проживання однією сім'єю із громадянкою В., яка є його матір'ю. Заявник посилається на те, що вони проживали однією сім'єю протягом п'яти років, вели спільне господарство, мали спільний побут [21]. В цьому випадку суддя виходячи зі змісту заяви залишив заяву без руху із наданням строку для усунення недоліків, а саме зазначення правильного факту – встановлення родинних відносин. Необхідно розуміти, що в назві п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК йде прив'язка, що чоловік та жінка проживають саме без реєстрації шлюбу, що робить їх союз прирівняним до шлюбу, тим самим відрізняючи від простого проживання між родичами.

Можна побачити, що перш за все в Сімейному кодексі законодавець не квапився із остаточним законодавчим визначенням таких відносин чоловіка та жінки, дозволяючи лише буквально тлумачити статті. Під поняття «проживання однією сім'єю» дійсно підпадають не лише особи, які просто проживають разом, але й інші члени сім'ї, що і вводить в оману заявників. Тому досить часто чоловік та жінка, які перебувають у такому союзі не знають свого правового статусу та уникають словосполученням «член сім'ї». Проте, ВСУ в постанові від 8 червня 2016 року поставив точку та прирівняв чоловіка та жінку, які проживають разом без реєстрації шлюбу до членів сім'ї беручи за основу ч. 4 ст. 368 Цивільного кодексу України [22].

З. Ромовська стосовно формулювання «проживання однією сім'єю без реєстрації шлюбу» проти використання щодо поняття «шлюб» будь-яких означень («зареєстрований» чи «законний»), оскільки відповідно до нормативно-правового закріпленого визначення шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану [23].

Необхідно пам'ятати, що відносини між такими особами не вважаються родинними відносинами, а є окремим фактом, що підлягає встановленню, тому формулювання суду на кшталт «встановити факт, що громадянка Ж. і громадянин К. проживали однією родиною без шлюбу» є неправильним. На підтвердження цього є лист Верховного Суду України від 01.01.2012 року «Судова прак-

тика розгляду справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення» (витяг), де зазначено, що суду при розгляді справ про встановлення факту родинних відносин слід мати на увазі, що чоловік та жінка, які проживають разом без реєстрації шлюбу як члени сім'ї не перебувають у кровному спорідненні і встановлення факту родинних відносин між такими особами чинним законодавством не передбачено [24].

В судовій практиці можна спостерігати неоднозначне дотримання термінології, що тягне за собою низку наслідків.

Так, змістом вимоги було «встановити факт перебування у фактичних шлюбних відносинах». Суд відмовив у відкритті про провадження за такою заявою у зв'язку із тим, що встановлення судом факту перебування у фактичних шлюбних відносинах може мати місце, якщо такі відносини виникли до 8 липня 1944 року і тривали до смерті відповідно до п. 11 Постанови ВСУ № 5. Заявник може звернутися із заявою лише про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу в порядку ст. 256 ЦПК, а не про встановлення факту перебування у фактичних шлюбних відносинах [25].

В інших аналогічних справах, заявники просили встановити «факт фактичних шлюбних відносин» [26], «факт перебування у фактичних шлюбних відносинах та проживання однією сім'єю» [27], «факт фактичних подружніх шлюбних відносин» [28], «юридичний факт проживання однією сім'єю у фактичних шлюбних відносинах» [29], «факт проживання однією сім'єю» [30] і т.п. Проте, наслідки в кожному конкретному випадку різні: або відмова у відкритті провадження у справі, або залишення як є та розгляд справи по суті, або залишення заяви без руху та надання строку для усунення недоліків [31].

На нашу думку, наслідок цієї ситуації повинно бути постановлення ухвали про залишення заяви без руху із наданням строку для усунення недоліків за аналогією статті 121 ЦПК. Заява про встановлення фактів, що мають юридичне значення, крім вимог, передбачених окремими статтями щодо окремого провадження, повинна відповідати загальним правилам щодо змісту і форми позовної заяви, встановленим ст. 119 ЦПК. Так, підставою для залишення позовної заяви без руху є неправильне формулювання змісту вимоги, тому за аналогією ст. 121 ЦПК у ухвалі можна передбачити, що виходячи зі змісту заяви, заявник неправильно вказав назву в заяві, і тому залишення заяви без руху із наданням строку для усунення цього недоліку необхідно задля уникнення неправильного ухвалення рішення за змістом вимог, які були заявлені раніше.

М. Дякович та С. Сенік із цього приводу зазначають, що формулювання вимоги повинно включати вимогу про встановлення факту проживання чоловіка та жінки однією сім'єю так як це зазначено в ЦПК [32]. Вивчення змісту заяви є складною розумово-процесуальною діяльністю судді, від належного виконання якої залежить подальший рух цивільної справи та можливість повноцінної реалізації завдань, установлених ст. 1 ЦПК.

Відмовляти у відкритті провадження в цьому випадку не доцільно, так як по-перше немає

законодавчих підстав для цього, а по-друге не можна позбавляти заявника права на судовий розгляд тільки через те, що він юридично не обізнаний в правильності назви. До того ж, ст. 119 ЦПК не встановлює обов'язку володіння спеціальними юридичними знаннями заявника, так як на суд покладено обов'язок роз'яснювати особам, яка правова норма підлягає застосуванню.

Проте, інколи виникають ситуації, коли заява сформульована правильно, а суди нехтуючи приписани навпаки самі неправильно застосовують термінологію. Так, Святошинський районний суд м. Києва ухвалив «встановити факт проживання однією сім'єю як подружжя без реєстрації шлюбу» [33]; «встановити факт сумісного проживання як подружжя...» [34]; «встановити факт перебування у фактичних шлюбних відносинах...» [35]; «встановити факт проживання однією родиною без шлюбу...» [36]; «встановити факт перебування у громадянському шлюбі» [37] і т.п. Можна побачити, що в усіх зазначених прикладах із судової практики виклад резолютивної частини рішення не відповідає вимогам законодавства в частині використання процесуальної термінології.

Аналіз наведених судових рішень дає підстави дійти висновку, що інколи проблема у використанні термінології не так в самих заявах, як її зумовлюють самі судді. Резолютивна частина (як і зміст рішення суду в цілому) повинна базуватись на законі й давати вичерпну відповідь на заявлену вимогу. В усіх зазначених прикладах із судової практики зміст резолютивної частини рішення не відповідає законодавчим положенням, особливо в частині використання термінології.

Висновки і пропозиції. На нашу думку термін, передбачений п.5 ч.1 ст. 256 ЦПК повинен бути залишений таким, який є, так як повною мірою відображає всю суть факту, який необхідно встановити. Така назва повинна бути вказана і в резолютивній частині рішення суду, що повною мірою відображає суть незважаючи на довгу назву. Термін «фактичні шлюбні відносини», який активно пропонується в науці не відповідає сутті таких відносин між чоловіком та жінкою, а тому введення його ще більше заплутає заявника.

З огляду на вищенаведене, можна констатувати, що судова практика дійсно нестійка у дотриманні термінології, передбаченої ЦПК, що зумовлює негативні наслідки як для заявника, так і для судової практики. В першому випадку допомоги судова практика не піде правильним шляхом у вигляді сповільнення руху цивільної справи, в другому – загальному злому судової практики в цій категорії справ. Тому, нами пропонується надавати можливість заявникові виправитися шляхом постановлення ухвали про залишення заяви без руху із зазначенням строку для усунення недоліків, де буде роз'яснено заявникові, що не було дотримано термінології, передбаченої п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК.

В свою чергу, суди, які не дотримуються процесуальної термінології повинні розуміти наслідки такого, а саме ухвалення різних за змістом рішень в цій категорії справ. Тому, задля формування належної судової практики в подальшому, необхідно перш за все оновити Постанову Пленуму «Про судову практику в справах про вста-

новлення фактів, що мають юридичне значення», де в тому числі буде висвітлено питання значення термінології при розгляді справ про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу та наслідки недотримання її заявниками.

Список літертури:

1. Кодекс законов о семье, опеке, браке и актах гражданского состояния Украинской ССР, 1945. – 79 с. – (Министерство юстиции Украинской ССР).
2. Н.В. Рабинович. История советского гражданского права / Н.В. Рабинович. – Москва, 1949. – 433 с.
3. Г.К. Матвеев. Семейное право / Г.К. Матвеев. – Київ: «Україна», 2008. – 488 с.
4. М. Рейхель. Законодавчі підсумки 2-ої сесії ВУЦВК XI скликання / М. Рейхель. // Вестник советской юстиции. – 1925. – № 21. – 815 с.
5. Обговорення проекту Сімейного кодексу УСРР в Миколаївському відділенні Українського юридичного товариства 29-31 січня 1926 р. звіт. // «Вестник советской юстиции». – 1926. – № 8. – 370 с.
6. Стенографічний звіт 2-ї сесії ВУЦВК XI скликання 16-23 жовтня 1925 р. – 1926. – 314 с.
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 «Про судову практику у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення». [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95>.
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 11 «Про практику застосування судами законодавства під час розгляду справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>.
9. А.О. Овчатова-Редько. Майнові правовідносини жінки та чоловіка, які перебувають у фактичному шлюбі за законодавством України: дис. канд. юр. наук: 12.00.03 / А.О. Овчатова-Редько. – Одеса, 2009. – 214 с.
10. Косарева И.А. Международное, зарубежное и российское право о статусе лиц, состоящих в фактических супружеских отношениях / И.А. Косарева // Семейное и жилищное право. – 2009. – № 1.
11. Академічний тлумачний словник [Електронний ресурс]. – 1970. – Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/s/faktychnyj>.
12. Ухвала Васильківського міськрайонного суду Київської області від 30 червня 2015 року [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/46088920>.
13. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М.: Гос. изд-во иностр. и национальн. словарей. – 1963. – 900 с.
14. Даль В. И. Толковый словарь живого великоросского языка / В. И. Даль. – М. – Т. 1. – 1994.
15. И.В. Жилинкова. Правовой режим имущества членов семьи / И.В. Жилинкова. – Харьков: Ксилон, 2000. – 376 с.
16. Англо-русский словарь В. К. Мюллера. – [18-е изд., испр. и доп.]. – М.: Рус. яз. – 1981. – 887 с.
17. «Common law marriage» [Електронний ресурс] // Электронный словарь МультиТран \ \ – Режим доступу до ресурсу: <http://www.multitrans.ru/c/m.exe?CL=1&s=common+law+marriage&l1=1>.
18. Goran Lind. Common law marriage: a legal institution for cohabitation / Goran Lind. – New York: Oxford University Press, 2008. – 1244 p. – (Oxford University Press).
19. Гражданский процессуальный кодекс Республики Молдова [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=3837
20. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pravo.levonevsky.org/bazaby11/republic49/text678/index4.htm>
21. Рішення Знамянського міськрайонного суду Кіровоградської області від 22 жовтня 2015 року № 2-о/389/133/14 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41074372>.
22. Постанова Верховного Суду України від 8 червня 2016 року № 6-2253цс15 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58552363>
23. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: на-уково-практичний коментар. – [3-тє вид., перероб. і доп.] / З.В. Ромовська. – К.: Правова єдність, 2009. – 432 с.
24. Лист Верховного Суду України від 01.01.2012 року «Судова практика розгляду справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення» (витяг) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://document.ua/sudova-praktika-rozgljadu-sprav-pro-vstanovlennja-faktiv-sho-doc111294.html>.
25. Ухвала Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 21 березня 2013 року № 541/712/13-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
26. Рішення Чернігівського районного суду Запорізької області від 20 березня 2012 року № 0862/238/2012 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
27. Ухвала Дубенського міськрайонного суду Рівненської області від 11.05.2010 № 2-0-113/10 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
28. Ухвала Керенського міського суду АРК від 5 грудня 2011 року № 2о/0108/373/11 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
29. Рішення Шишацького районного суду Полтавської області від 5 березня 2013 року № 551/169-13-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
30. Рішення Рівненського міського суду від 5 квітня 2013 року № 569/3928/13-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
31. Ухвала Святошинського районного суду м. Києва 23 грудня 2011 року № 2-о-480/11 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36727593>

32. Дякович М.М., Сенік С.В. Правове регулювання «фактичних шлюбних відносин» // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 2 (126). – 40 с.
33. Рішення Святошинського районного суду міста Києва від 12 січня 2012 року № 2о-236/12 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
34. Ухвала Охтирського міськрайонного суду Сумської області від 10 листопада 2015 року № 583/3605/13-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53354546>
35. Рішення Красногвардійського районного суду Дніпропетровської області від 26 травня 2015 року № 204/2283/15-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44366270>
36. Рішення Жовтводського міського суду Дніпропетровської області від 27 жовтня 2015 року № 176/2120/15-ц [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53231125>

Круквес В.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕРМИНОЛОГИИ ПРИ РАССМОТРЕНИИ ДЕЛ ОБ УСТАНОВЛЕНИИ ФАКТА ПРОЖИВАНИЯ ОДНОЙ СЕМЬЕЙ МУЖЧИНЫ И ЖЕНЩИНЫ БЕЗ БРАКА

Аннотация

В статье исследуется украинское законодательство и судебная практика, а также научные позиции отечественных и зарубежных ученых в правильности использования терминологии при рассмотрении дел об установлении факта проживания одной семьей мужчины и женщины без брака. Особое внимание автор уделяет судебным решением на предмет надлежащего соблюдения терминологии, предусмотренной Гражданским процессуальным кодексом Украины при рассмотрении дел данной категории. Анализируются предложения отечественных ученых по имплементации таких дефиниций как «фактические брачные отношения» и «фактический брак» в законодательство. Исследуется зарубежная судебная практика в использовании терминологии при рассмотрении дел данной категории и решается вопрос о целесообразности заимствования иностранного опыта в отечественное процессуальное законодательство. Автором рассматриваются последствия несоблюдения терминологии имеющие значение для заявителя и судебной практики в целом и пути решения данного вопроса. Обосновывается собственное видение относительно целесообразности замены существующего определения, предусмотренного п. 5 ч. 1 ст. 256 Гражданского процессуального кодекса Украины на другой.

Ключевые слова: фактический брак, фактические брачные отношения, конкубинат, проживание одной семьей мужчины и женщины без брака, внебрачные отношения, семья, брак.

Krukoves V.V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

PROBLEMS OF USING TERMINOLOGY IN PROCEEDING OF SETTING THE FACT OF LIVING TOGETHER MEN AND WOMEN WITHOUT MARRIAGE

Summary

The paper deals with the Ukrainian law and practice, national and international scientific positions regarding the appropriate use of the term in the proceedings of setting the fact of living together men and women without marriage. Special attention is paid to the judicial decisions in terms provided by the Civil Procedure Code of accuracy using the term in judicial practice. The author analyzes the proposal for implementing such definitions as «faktychni shliubni vidnosyny» and «faktychnyi shliub» in the legislation. The paper gives description of international experience in terms of using special term and feasibility of its in national legislation. The paper examines the implications of failure to comply with terms and possible ways to address this issue. The author justifies his own vision on feasibility of replacement of the current term that claim cl. 5 p. art. 256 of the Civil Procedure Code of Ukraine on the other.

Keywords: common law marriage, de-facto marriage, cohabitation, living together men and women without marriage, extramarital relations, family, marriage.